

Геометрія

Остап Вишня

I

Піфагорові штани — назва, по-перше, вульгарна, а по-друге, вона не відповідає дійсному станові речей.

Ну, хто-таки, скажіть, може пошити штани з катета або з гіпотенузи?

Ми знаємо, що матерії — сукна чи шевйоту — на штани треба приблизно один метр.

Ну, а скільки треба на штани катетів, а скільки гіпотенуз?

Ніхто цього не скаже.

Отже, Піфагорові штани зовсім не штани, а геометрична теорема, що її винайшов і довів великий грецький математик Піфагор, що народився на острові Са-мосі, потім переселився в південну Грецію, де й жив у V столітті до нашої ери.

Піфагорова теорема, як ви знаєте, полягає ось у чім:

"Сума площ квадратів, побудованих на катетах прямокутного трикутника, дорівнює площі квадрата, побудованого на гіпотенузі цього трикутника".

Цією теоремою найбільше уславився Піфагор перед математикою, перед усім людством.

I ніколи за це людство Піфагора не забуде.

II

Васька Перепелицю Піфагор цікавив постільки, поскільки треба було знати і вміти довести його теорему перед учителькою геометрії Вірою Іванівною.

I все!

Більше Піфагор аж ніяк Васька Перепелицю не цікавив, а — навпаки — непокоїв його.

Та й справді: десь там аж на острові Самосі народився якийсь там Піфагор, вигадав аж у V столітті теорему, а ти тут страждай!

Та ще й Віра Іванівна:

— Ти, Перепелице, продивись Піфагорову теорему, та не один раз продивись, бо ось-ось екзамен! А ти не дуже, Васю, її знаєш!

Добре говорити Вірі Іванівні — "продивись": що, вона, Віра Іванівна, центр нападу чи воротар?

Що, їй. Вірі Іванівні, болить, що вчора футбольна команда з вулиці Чкалова забила команді, де грає Васько, три голи, а Васькова команда їм — нуль?

3:0!!

Жарти вам!

Добрі мені жарти, коли капітан Васькової команди Ваню Недоберидзе плакав!

Чесне піонерське, отакими сльозами плакав.

А потім одібрав у Рубена Амудар'яна, воротаря, бутси й крикнув:

— Біжи додому в шкарпетках! Партач!

— Холодно, Вано! Як я побіжу? Та й мама...

— Що "холодно"?! Що "мама"?! А пропускати м'ячі не холодно?! А три — нуль — теж "мама"?!

А Васькові Вано підніс під самісінький ніс кулака :

— У штангу? Я тобі дам у штангу! Так коли Васькові, скажіть, будь ласка, робити оте саме "продивись"?

Несправедлива Віра Іванівна!

III

Екзамени.

Екзамени — річ серйозна. Кому хочеться дістати переекзаменовку на осінь, — ціле ж літо тоді нанівець піде!

А як іще, крий доле, на другий рік залишишся?!

А футбол хіба річ не серйозна? Кому хочеться діставати 3:0 на користь супротивника?!

От і крутись! От і страждай!

Дехто каже, що спочатку приготуй уроки, продивись вивчене, а потім і в футбол можна.

Але це так говорять, мабуть, не футболісти.

Хоч візьміть, приміром, Вано Недоберидзе, капітана футбольної команди: він і в футбол грає, і вчиться непогано. Яюсь так уміє...

А у Васька так не виходить.

Чому — він і сам не знає!

Однаково ж він із Вано ніби й уроки готує... Тільки Вано спочатку вивчить уроки, а потім у футбол тренірується, а Васько спочатку тренірується у футбол, а потім учить уроки.

А хіба це не все дно?

Сама ж Віра Іванівна каже, що від зміни місця доданків сума не змінюється.

Перед екзаменами Васько кріпко засумував.

"Доведеться, мабуть, кинути футбол!" — подумав Васько.

— Чого ти, Васю, такий сумний? — запитав його Рубен Амудар'ян.

— Екзамени! Доведеться, мабуть, припинити футбол! За геометрію треба братися! Погано в мене, Рубене, з геометрією!

— "Пифагорові штани на все сторонї равнї", — заспівав Рубен Амудар'ян.

— Ти не смійся, Рубене, тут не до сміху. Віра Іванівна сказала, що, як не візьмусь за геометрію, може бути погано!

— "Погано"! "Погано"! — перекинув Васька Рубен. — Що ти не знаєш, що робити? Ту ж саму Піфагорову теорему не можна хіба накреслити на долоні або на пальцях? Та й основні теореми теж с'як-так понамальовуємо. Я тобі перед екзаменами допоможу!

Днів, мабуть, із сім сидів перед екзаменами Васько Перепелиця і все записував чорнильним олівцем не долонях і на обшлагах у сорочці теореми та аксіоми.

Мало не всю геометрію за допомогою Рубена по списував та понакреслював.

"Викручусь!" — думав собі Васько Перепелиця.

Іде Васько Перепелиця на екзамен з геометрії.

Боязко Васькові...

Боязко, та, проте, він сам себе підбадьорює: "Те невже ж провалюсь? Все ж у мене списано".

Треба ж було Рубенові взяти до школи футбольного м'яча, щоб після екзаменів зразу на майданчик — і в футбол!

Раненько прийшли наші учні до школи, — екзамени ще за годину.

— А давай ударимо, Васго, — крикнув Рубен і вдарив по м'ячу.

Васько одбив. Підбігає ще кілька учнів. Літає м'яч по шкільному двору.

От Рубен як ударить! Гарматний удар!

Васько хотів перехопити м'яча, а він його по руках я-а-ак шарахне! Васько впав і руками в калюжу, підхопився, як глянув на руку, так і вмер...

Руки — сині-сині, бо чорнильний олівець розлізся, ну, такі руки, хоч поодрубуй.

А головне, м'ячем поперебивало усі перпендикуляри, поперемишувало катети з гіпотенузами, а з Піфагорової теореми наробило кваші.

...Як увійшов Васько до класу, як подивилася Віра Іванівна на руки, покивала головою та й опустила в журналі проти прізвища Васі Перепелиці коротенький перпендикуляр... Одиницю!

Навіть не екзаменувала.

За те поставила, що хотів обдурити вчительку і цілу екзаменаційну комісію.

Про-о-пало у Васька Перепелиці літо!

1952